

Til Rogaland Fylkeskommune
Mail: bjarne.bjornsen@rogfk.no

Saksbehandler: Janne Skei
Oslo, den 04. september 2023

SAFO er en paraplyorganisasjon for Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) Foreningen Norges Døvblinde (FNDB) og Norges Handikapforbunds Ungdom.

Vår felles visjon er likeverd og likestilling for mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Organisasjonene samarbeider om å gjøre FN-konvensjonen om rettighetene for mennesker med nedsatt funksjonsevne til en realitet i Norge.

Høringsuttalelse – Ny modell for inntak og organisering av opplæring for elever som går mot planlagt grunnkompetanse

SAFOs innspill oppsummert:

Funksjonshemmede må sikres retten til inkluderende utdanning. Dette innebærer et inkluderende utdanningssystem på alle nivåer og livslang læring i pakt med Funksjonshemmedes menneskerettigheter (CRPD) Artikkel 24

- *Funksjonshemmede skal ikke stenges ute fra det allmenne utdanningssystemet på grunn av sin funksjonsnedsettelse*
- *Funksjonshemmede skal ha tilgang til inkluderende, god og gratis grunnutdanning og videregående opplæring i sitt lokalsamfunn på lik linje med andre*
- *Funksjonshemmede skal ha rimelig tilrettelegging ut fra den enkeltes behov og få nødvendig støtte innenfor det allmenne utdanningssystemet.*

Generelle kommentarer

Funksjonshindrede barn og unge segregeres i norsk skole.....

I stor grad ekskluderes funksjonshindrede elever fra ordinær undervisning og verst er dette i videregående skole hvor 70% havner utenfor det ordinære klassefelleskapet¹. Segregeringen i

¹ [Funksjonshemmede unge faller mer og mer utenfor \(forskning.no\)](#)

skolen fører til at elevene mister kontakten med sitt nærmiljø og 2/3 av funksjonshindrede elever faller ut av videregående skole.

FN-komiteen for funksjonshemmedes menneskerettigheter (CRPD-komiteen) har utarbeidet kommentarer til hva artikkel 24 om inkluderende utdanning i CRPD faktisk innebærer. Komiteen understreker at det er segregering når «undervisningen av elever og studenter med nedsatt funksjonsevne finner sted i egne lokaler som er utformet eller brukt med sikte på å ta imot mennesker med en eller flere funksjonsnedsettelse, atskilt fra andre uten funksjonsnedsettelse», at det betegnes som integrering når funksjonshemmede plasseres i vanlig skolen og tanken er at de kan tilpasse seg skolens standardiserte krav. Inkludering er når hele systemet legges om, med større eller mindre endringer i innhold, undervisningsmetoder, tilnæringsmåter, strukturer og strategier, med sikte på å overvinne barrierer og sørge for at alle på det aktuelle alderstrinnet får en undervisning der likeverd og deltakelse står i sentrum, i omgivelser som best ivaretar deres behov og preferanser. Et inkluderende skolesystem sikrer kvalitet og god nok kapasitet, og partene er forpliktet til å fjerne juridiske og administrative barrierer som hindrer inkludering og bidrar til diskriminering av funksjonshemmede elever²

.....og ekskluderes i arbeidslivet

Skolegangen er med på å forme oppvoksende generasjoners holdninger, og en skole med segregering av unge funksjonshemmede, innebærer fare for at fremtidens arbeidsgivere ikke ser mangfoldet i fellesskapet som naturlig, og at funksjonshindret ungdom ikke utvikler en identitet som understøtter at de er en del av fellesskapet og mangfoldet. Arbeidsgiveres tendenser til å ansette «de man kjenner til» og en identitet som innebærer at man er på siden av det ordinære fellesskapet, blir fort selvoppfyllende profetier ved inngangen til voksenlivet og i utviklings- og rekrutteringsprosesser. Praksis viser at arbeidsgivere i mindre grad kaller inn funksjonshindrede til intervju, og potensielle funksjonshindrede arbeidssøkere unnlater å søke. Selvtillit og troen på egne ressurser svikter.

SAFO støtter forslaget til ny modell

SAFO arbeider for at funksjonshemmedes menneskerettigheter blir en realitet i Norge. Det innebærer blant annet å sikre retten til en inkluderende skole. Dagens modell innebærer i alt for stor grad å samle funksjonshemmede elever og fagmiljø i egne rom, egne avdelinger, egne bygg eller egne skoler. Argumentasjonen som ofte benyttes for segregering er større trivsel (like barn/elever leker best), et godt og utviklende fagmiljø for elever og pedagoger (mange spesialpedagoger på ett sted) og en argument-rekke som kanskje ikke frontes like sterkt – og mer kostnadseffektivt.

Det er en illusjon å tro at funksjonshemmede, personer med gitte diagnoser eller personer som har behov for ekstra tilrettelegging, trives sammen på grunn av en felles individuell forutsetning. Hvem som trives sammen er basert på andre forutsetninger enn en felles diagnose, eller evt. et felles behov for ekstra tiltak. Mange funksjonshemmede berøves sin kontakt med lokalmiljøet og vennene i nabolaget, fordi de tas ut av fellesundervisningen/fellesskolen. Det reduserer muligheten til å inkluderes i lokalmiljøet og å utvikle kjennskap til og kunnskap om sosiale koder og omgangsformer i mangfoldsamfunnet.

Den gjentakende argumentasjonen om at elevene i spesialklasser/ spesialavdelinger/spesialskoler får bedre faglig oppfølging fordi de der møter spesialpedagogene og mer ressurser er i mange tilfeller villledende. For det første viser våre tilbakemeldinger at ikke alle spesialavdelinger/klasser/skoler har

² [Oversettelse CRPD Generell kommentar nr4 2016 Rett inkl utdanning .pdf \(safo.no\)](#)

tilgang på fagkompetansen, verken kvalitativt eller kvantitativt. I tillegg er dessverre forventningene til elevene i alt for mange tilfeller på et lavmål. De individuelle læreplanene er alt ofte lite ambisiøse, og elever og foreldre rapporterer om mye bollebaking og koseprat.

For det andre viser også en rekke forsøk at elevenes resultater forbedres i de tilfellene der elevene inkluderes i ordinære klasser og ressursene benyttes i det ordinære klassefelleskapet. Et konkret og aktuelt eksempel er Essunga kommune i Sverige. Tidligere fikk mange elever segregert undervisning med lave skoleresultater. Kommunen tok grep ved at elevene ble inkludert i ordinære klasser. Det inkluderende læringsmiljøet hadde gode ringvirkninger for alle elevene, både for de som tidligere hadde hatt segregert undervisning eller lærevansker og for elevene med gode karakterer. Og, også lærenes kompetanse ble forbedret i fellesskap med elevene³.

Ved Grim Skole i Kristiansand ble det satt inn flere lærere i klasserommet, noe som innebar at langt færre elever har hatt behov for spesialundervisning⁴. I Dovre-skolen har de gjennom år tatt lignende grep, tidlig innsats og inkludering og flere lærere i klasserommet har ikke bare redusert behovet for egenundervisning, men også spart kommunene for anselige økonomiske ressurser⁵

I dag er situasjonen blant ordinære pedagoger at de gjennom sin pedagog-utdanning ikke får noe informasjon om pedagogikk som bidrar til bedre opplæring blant elever som har behov for ekstra tiltak/andre tiltak. Gjennom et faglig fellesskap av flere pedagoger i klasserommet, kan disse lære av hverandre og av mangfoldet blant elever. Det vil gi et bedre utgangspunkt både for lærere og elever.

Rent avslutningsvis vil SAFO konkludere med at vi støtter ny modell for inntak og organisering av opplæring for elever som går mot planlagt grunnkompetanse. Det er en forutsetning at opplegget gir reell inkludering med god kvalitet og nok ressurser. Dette må ikke være integrering med standardiserte læremodeller, men opplegg og ressurser som legger til rette for den enkeltes individuelle forutsetninger. Vi vil ta med oss Henriettes ord fra vår debatt om inkluderende skole i Arendalsuka: «Jeg kunne ikke ha gått i ordinær klasse fordi de hadde bare én lærer, men dersom de hadde hatt ressursene på plass, **vile jeg mye heller ha vært inkludert** enn gått i en spesialavdeling»⁶.

Med vennlig hilsen

Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner - SAFO

Tom Tvedt
Styreleder

Janne Skei
Daglig leder

³ Nordahl mfl. Side 111-112

⁴ <https://www.fvn.no/nyheter/lokalt/i/0QLbE0/grim-skole-har-knekt-koden-for-spesialundervisning>

⁵ <https://www.nrk.no/innlandet/halverte-spesialundervisninga-1.11502477>

⁶ <https://www.facebook.com/100064954803629/videos/136786059475959>